

IX. BIJDRAGE VAN ELS KNOOPE

Baarn - Nieuwe Algemene Begraafplaats : Elisabeth Huberta (Lies) van Gogh

(Zundert, 16 mei 1859 - Baarn, 29 november 1936)

Lies (volledige naam Elisabeth Huberta) werd op 16 mei 1859 geboren in Zundert. Ze was het vijfde kind van dominee Theodorus van Gogh en Anna Carpentus. Hun eerste kind werd doodgeboren en kreeg de naam Vincent. Hun tweede kind werd de beroemde schilder Vincent. Daarna volgden: Anna, Theo, Lies, Willemien en Cor.

Over haar jeugd in Zundert heeft Lies een boek geschreven met als titel: *Vincent van Gogh. Persoonlijke herinneringen aangaande een kunstenaar*. Toen Lies 11 jaar oud was verhuisde het gezin van dominee van Gogh naar Helvoirt. Dit ouderlijk huis staat er nog steeds.

Toen Vincent in 1873 naar Londen verhuisde voor zijn werk gaf Lies hem het gedicht *De Avondstond* van Jan van Beers mee over Brabant. Zo schrijft Vincent in juli 1873 aan zijn vrienden: *Hierbij stuur ik je eene copie van een vers van v. Beers, dat je misschien niet kent. Onze Elizabeth schreef het voor mij over, den laatsten avond dat ik te Helvoirt was, omdat zij wist dat ik het zoo mooi vond. Het is echt Brabant, ik dacht je het met plezier zult lezen & heb het daarom voor je overgeschreven.*

ouderlijk huis te Helvoirt

Besneeuwd Kerkhof

*Nu ligt de stomme doodenstad
bedolven onder paarlenschat,
Een kleinnood werd de fijnste halm,
En van het hek de kettingschalm,
of op een graf de kralenkrans,
die straalt met zeldzaam blijden glans.
Van struik en roos wordt tak bij tak
tegaar een wit koralen dak;
Weerspieg'lend van bevroren nat,
Zoo boog het glooiend wandelpad
langs menig zwaarbesneeuwde zerk,
Als nieuwgebijteld marmere werk -
en fladdert er te met een duif,
Dan is 't of onder witte huif
Een doode gaat, met vreemd geschuif.*

Dichten is iets wat Lies haar hele leven zou blijven doen.

Zij publiceerde vijf dichtbundels, waarover critici overigens niet bijster enthousiast waren. In haar eerste dichtbundel, uitgegeven in 1908, staat het gedicht *Besneeuwd Kerkhof*.

Vanuit Helvoirt ging Lies net als haar zus Anna naar kostschool in Leeuwarden. Toen deze sloot ging ze naar kostschool in Tiel. Na een studie Engels en Frans in beide kostscholen, werd ze opgeleid tot onderwijzeres. Ze werd hulponderwijzeres in Dordrecht, maar dit beviel haar niet.

In februari 1880 ging Lies werken bij het gezin van mr. Jean Philippe Théodore du Quesne van Bruchem (1840-1921) in Huize Eikenhorst in Soesterberg.

De vrouw des huizes had borstkanker, Lies zorgde voor haar en de vier kleine kinderen van het gezin: Philippe, Roosje, Nico en Louis. Ze waren respectievelijk 8, 6, 5 en 3 jaar oud.

Lies kon erg goed met de kinderen opschieten en – naar later blijkt – ook met Jean, de heer des huizes. Lies raakte namelijk zwanger van hem.

Om een schandaal te ontlopen, ging Lies op reis, waarschijnlijk volgde Jean haar later. Het was de bedoeling naar Engeland te reizen, maar op 3 augustus 1886 beviel Lies in een hotelkamer in het plaatsje Saint-Saveur-le-Vicomte in Normandië van een dochter, die ze de naam Hubertina Normance van Gogh gaf. Gelukkig kende de huisarts een goede stiefmoeder, de 22 jarige weduwe Frederique Balley, die in het dorpje een snoepwinkelje heeft. Jean zorgde voor de financiële ondersteuning van zijn onwettige dochter.

Op 17 mei 1889 overleed Louise van Quesne van Bruchem-van Willes aan de gevolgen van borstkanker. Op 17 december 1891 trouwde Lies met de weduwnaar Jean met wie zij nog vier kinderen kreeg: Theo, Jeannette, Mien en Felix.

Op 27 november 1893 verhuisde het gezin naar Baarn, waar het Villa Edgardina betrok.

Met de financiën van haar man ging het bergafwaarts. Lies moest de schilderijen die ze van Vincent had gekregen verkopen om rond te kunnen komen.

Haar man werd dement en Lies verzorgde hem tot zijn dood in 1921.

Na zijn dood werd Jean du Quesne van Bruchem bij zijn eerste vrouw Louise bijgezet in de familiegrafkelder (vak 11 nr. 327) op Begraafplaats Soestbergen in Utrecht. Diverse andere familieleden zijn ook hierin bijgezet, o.a. zijn broer Gilles Adolf, zijn dochter Roosje en de kinderen van zijn zoon Louis.

Na de dood van haar man reisde Lies in 1922 met haar dochter Jeannette naar Saint-Saveur-le-Vicomte. Daar verbleven ze in hotel *Le Victoire*, waar Lies 36 jaar geleden beviel. Samen ontmoetten ze daar Hubertina die ook onderwijzeres was geworden. Hubertina, die totaal vervreemd was van haar echte moeder en haar *Madame* noemde, nam de uitnodiging om mee te gaan als gezelschapsdame niet aan.

Op 29 november 1936 om 5 uur 's ochtends eindigde het leven van Lies in het pension van mejuffrouw de Zoete, aan de Schoolstraat in Baarn.

Op 3 december 1936 werd ze begraven op de Nieuwe Algemene Begraafplaats van Baarn, Wijkamplaan.

Lies in 1929

Het terrein van de begraafplaats, dat op de grond van het Koninklijk Huis lag, werd in 1919 door de gemeente gekocht van Koningin Emma.

Schoonzoon Jan Kooiman, burgermeester van Bergambacht en getrouwd met dochter Jeannette hield een toespraak. Een twintigtal bloemstukken werd op haar graf gelegd.

Het graf van Lies ligt niet ver van de hoofdingang. Om bij het graf (plaatsaanduiding II-12-15) te komen, loop je na binnenkomst eerst naar rechts en dan naar links.

Later werd ook zoon Theo bij Lies begraven. Na de landbouwhogeschool was hij opperhoutvester geweest in Nederlands Indië en in 1933 eervol ontslagen.

Haar dochter Jeannette ligt ook op deze begraafplaats.

Op de grafsteen staat:

Hier rust
Elisabeth Huberta van Gogh
Echtgenoot van
Mr. J.Ph.Th. du Quesne van Bruchem
Geb. te Zundert (N.Br.) 16 mei 1859
Overl. te Baarn 29 nov.1936

Ir. Théodore Louis Giles
du Quesne van Bruchem
Geb. te Soesterberg 20 nov. 1892
Overl. Te 's Gravenhage 17 juli 1939

Zij zullen leven als waren zij niet gestorven

info:

• Deze bijdrage is geschreven door Els Knoope. Lies van Gogh is een van de hoofdpersonen van haar nieuwe roman. De roman gaat over de drie zussen van Vincent: Anna, Lies & Willemien (de roman verschijnt op 14.09.2019).

Tevens geeft Els Knoope van Gogh-rondleidingen in Helvoirt.

Meer informatie op: www.elsknoope.nl

• Nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Wijkamplaan in Baarn:

www.begraafplaats-baarn.nl en www.groenegraf.nl/

